

LETNI NAČRT NAKUPA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

---

1. LETNI NAČRT NAKUPA GRADIVA IN NABAVNA POLITIKA KNJIŽNICE

Knjižnica Litija je splošno izobraževalna knjižnica, ki želi uporabnikom omogočiti neomejeno dostopnost do knjižničnega gradiva. S svojimi strokovnimi sodelavci si prizadeva za gradnjo kakovostne knjižnične zbirke, ki bo v podporo vseživljenjskemu razvijanju bralne kulture in razvoju demokratičnega mišljenja.

Knjižnična zbirka zagotavlja tudi dostop do informacij, podpirajo pa jo ustrezne kulturne storitve, ki jih izvaja knjižnica.

Poslujemo v skladu z veljavno zakonodajo in temeljnimi dokumenti, ki usmerjajo nabavno politiko v splošnih knjižnicah. Zagotavljamo javno knjižnično službo na območju občin Litija in Šmartno pri Litiji – skupaj za 20.959 prebivalcev (blizu 600 km² območja); naša knjižnična mreža obsega 2 stacionarni enoti: Litija in Šmartno ter kolekcijsko potujočo knjižnico v 10 krajih obeh občin.

V tekočem letu bomo nadaljevali z oblikovanjem kakovostne aktualne zbirke gradiva, pri čemer skrbimo za gradnjo domoznanske zbirke in popularizacijo e-knjig. Po številu in vsebini si bomo prizadevali za približevanje standardom in normativom.

Ob številnih nalogah knjižnice (ponudba gradiva, informacij, razvijanje bralne kulture, izenačevanje izobraževalnih, informacijskih, socialnih in drugih zmožnosti prebivalcev, organizira prireditve, omogoča prijetno preživljanje prostega časa, učenje, razvoj, ohranja dediščino in gradi domoznansko dejavnost, spodbuja pismenost, skrbi za posebne potrebe prebivalcev in spodbuja kreativnost v okolju) je kvalitetna knjižnična zbirka temeljno orodje knjižnice pri izvajanju teh nalog oz. njenega poslanstva.

Za vse prebivalce je knjižnica lokalni informacijski center za zagotavljanje potreb po vseživljenjskem izobraževanju, po kulturnem razvoju posameznika in skupin, po kvalitetno preživetem prostem času.

Z zastopanostjo gradiva enakovredno pokrivamo vsa področja znanosti in humanistike s poudarkom na strokovnosti in objektivnosti pri nabavi knjižničnega gradiva. Tako gradimo kvalitetno knjižnično zbirko za vse starostne skupine od predšolskih otrok do tretjega

življenjskega obdobje, gradivo mora biti enako dostopno vsem prebivalcem na območju knjižnice (sicer to zagotavljamo z dodatnimi prijemi – medoddelčna in medknjižnična izposoja).

Knjižnično zbirko glede na strukturo prebivalcev ter ugotavljanju njihovih potreb v posamezni lokalni skupnosti gradimo z nakupom kvalitetnega sodobnega gradiva, ne zanemarjamo pa niti tradicionalnih gradiv oz. klasike. Izkušnje in analize potrjujejo, da ima vsako okolje svojo specifiko in poudarek dajemo kvaliteti in ne toliko kvantiteti.

Knjižnično dejavnost opiramo na promocijo, vzgojo in usposabljanje za različne vrste pismenosti, saj ima vsako okolje svoje specifike.

Trudimo se, da je knjižnica prijazno središče kulture, izobraževanja, informacij – na vseh vrstah medijev od tiskanega, knjižnega gradiva, serijskih publikacij do elektronskih medijev ter dostop do interaktivnih medijev.

Posebno pozornost in poudarek dajemo našemu domoznanskemu oddelku, kjer zbiramo, obdelujemo in hranimo gradivo, ki je kakorkoli povezano z območjem, ki ga pokriva knjižnica (monografije, razglednice, fotografije, drobni tisk, diplome in študijska literatura). Gradiva in zgodbe, ki jih ustvarjamo, tudi digitaliziramo, saj ga želimo približati čim širšemu krogu uporabnikov. Pri oblikovanju digitalnih zbirk sodelujemo s Kamro.

Trudimo se, da bi tudi gibalno oviranim uporabnikom omogočali dostop do gradiva. V višja nadstropja knjižnice ne morejo, zato jim gradiva prinašamo in tudi dostavljamo v dom za ostarele oz. na njihov dom.

Pri načrtovanju nakupa knjižničnega gradiva bomo v skladu z javnim interesom na področju kulture tudi v prihodnje upoštevali naslednje kriterije:

- aktualnost knjižničnega gradiva,
- zastopanost različnih vrst, oblik in dostopnosti knjižničnega gradiva (standardi: 90 % tiskanih medijev, 10 % neknjižnega gradiva in e-knjig).
- zastopanost gradiva na različnih medijih,
- zastopanost različnih tematskih oz. predmetnih področij (enakovredno zastopana vsa področja znanosti in kulture – upoštevajoč UDK sheme),
- zastopanost vsaj 15 % naslovov publikacij v javnem interesu (podpora JAK) v vsaki enoti knjižnice,
- zastopanost publikacij vsaj 50 – ih slovenskih založb,
- zastopanost kakovostnih naslovov knjižničnega gradiva,
- kvaliteten in relevanten izbor v krajevni in potujoči knjižnici,

- trudili se bomo za povezanost vseh elementov knjižničnega sistema za sodelovanje (medknjižnična izposoja, meddodelčna izposoja),
- omogočali bomo dostopnost do informacij o kupljenem gradivu v katalogu vzajemnega bibliografskega sistema,
- promovirali bomo našo knjižnično zbirko,
- omogočali bomo enake možnosti dostopa do gradiva vsem uporabnikom.

2. OMOGOČANJE INFORMACIJSKIH, RAZISKOVALNIH IN KULTURNIH POTREB OKOLJA

Nabava gradiva poteka v sodelovanju in povezovanju vseh zaposlenih v Knjižnici Litja (informatorka-bibliotekarka se povezuje z izposojevalci in direktorico).

Analiziramo okolje in strukturo prebivalstva posameznih lokalnih skupnosti, predvidevamo in vrednotimo potrebe uporabnikov, ob nakupu pa načrtujemo tudi razvoj knjižnične mreže in prilagajmo odprtost izposojevališč.

Krepimo strokovnost, sledimo novostim v medijih (bibliografije, tisk, katalogi, ponudbe založnikov, internet, obiski knjigaren, pogovori z založbami, obiski sejmov..) Kakovosti dajemo prednost pred količino, čeprav želimo uporabnikom 'skrajšati' čakalne vrste za najbolj brane knjige in kupujemo več izvodov uspešnic.

Pozorni smo tudi na priseljence iz drugih jezikovnih območij in jim skušamo olajšati vključitev v naše jezikovno in kulturno okolje z nabavo jezikovnih tečajev (vadnic) v knjižni obliki – pa tudi na drugih nosilcih.

Obiskujejo nas uporabniki različnih starosti in izobrazbenih struktur:

- predšolski otroci
- osnovnošolci
- dijaki
- študenti
- študenti ob delu
- zaposleni
- gospodinje
- brezposelni in nezaposleni
- upokojenci
- svobodni poklici
- samostojni podjetniki
- kmetje
- magistri, doktorji znanosti
- osebe s posebnimi potrebami, drugi.

Pri nakupu gradiva je potrebno upoštevati zelo različne potrebe in pričakovanja oz. zahtevnost naših uporabnikov. Za vse ne moremo imeti istih kriterijev, ko zanje iščemo informacije oz. jim ponujamo gradivo (od poljudno-znanstvenih do strokovnih meril).

Pri nabavi gradiva upoštevamo veliko stopnjo šolajoče se mladine (od osnovne šole do fakultet ter podiplomskega študija) in njihovih potreb po gradivu in informacijah. Kot odlična povratna informacija dobremu izboru gradiv, ki smo ga svetovali oz. omogočili, so za nas uspešno opravljene naloge (seminarske, referati, predstavitve, diplomske, raziskovalne naloge).

Predlogi uporabnikov za nabavo gradiva so dobrodošli, tehtno jih ovrednotimo in če je le mogoče tudi upoštevamo (pretehtamo kvaliteto in tematiko). Pozorni smo tudi na to, da bo predlagano gradivo zanimivo za širši krog uporabnikov oz. na to, če smiselno dopolnjuje našo zbirko gradiva.

Največkrat nas omejujejo finančna sredstva – predvsem ko gre za količino posameznih izvodov.

Končni cilj letnega nakupa knjižničnega gradiva je izgradnja, bogatitev in posodabljanje knjižnične zbirke, da v čim večji meri odgovarja ugotovljenim potrebam in interesom ciljnih skupin uporabnikov knjižnice.

O realizaciji nakupa knjižnica tekoče objavlja podatke na svojem spletnem naslovu; prav tako poročamo o uresničevanju zastavljenih ciljev glede nakupa gradiva.

3. RAZVIJANJE BRALNE KULTURE IN INFORMACIJSKE PISMENOSTI

3.1. Gradivo za otroke in mladino

Knjižna in književna vzgoja se začne v zgodnjem otroškem obdobju, zato imamo v Knjižnici Litija tudi zbirko IGROTEKA (didaktične igre, igrače, miselne igre itd.). To zbirko dopolnjuje gradivo na mladinskem oddelku, kjer otroci izbirajo gradivo od kartonk, slikanic, neknjižno gradivo (avdio in video vsebine – pravljice, risanke, filmi), poučne knjige in leposlovje.

Gradivo je urejeno po starostnih stopnjah, pri izbiri težavnosti dodatno svetujemo knjižničarji in bibliotekarji. Redno pripravljamo biblio-pedagoške ure – za vse starosti uporabnikov, kjer skušamo vzpostaviti takšen odnos s knjigo, ki bi mlade in knjigo zbližala.

Pri nakupu gradiva za mladino smo pozorni na kvalitetno ponudbo (tako vsebina kot ilustracije) – v pomoč so nam priporočila Pionirske knjižnice, nagrade, dobre kritike strokovnjakov in stanovskih kolegov, sodelujemo z učitelji, obiskujemo sejme, preučujemo

kataloge.

Prizadevamo si, da bi enakovredno dopolnjevali gradivo za vsa področja (znanosti).

Nova priporočila in smernice za splošne knjižnice ne težijo k strogemu razmerju (30 % gradiva za mladino in otroke), zato bomo gradivo za to skupino nabavljali glede na naše potrebe okolja in ciljnih skupin.

Vso književno vzgojo naslanjamo na dobre naslove in priporočila za branje; ure pravljic so zato zelo obiskane.

Tudi pri oblikovanju razmerja med stroko in leposlovjem (60:40) bomo sledili potrebam in analizam v okolju (tako je bilo že prej v naši potujoči knjižnici).

Mlade učimo samostojne uporabe knjižnice, saj bodo le tako lahko izkoristili ves potencial, ki ga ta ustanova (seveda tudi v povezavi z drugimi kulturnimi ustanovami) zagotovi.

3.2. Gradivo za odrasle

Odraslim uporabnikom ponujamo najrazličnejše vsebine – kvalitetno in lahkotnejše leposlovje in dobro ter enakovredno zastopane poučne vsebine. Pri slednjih so nekatera področja močnejša (družboslovne vede), ker je bilo več povpraševanja po teh vsebinah.

Med odrasle prištevamo tudi dijake, kjer jim omogočamo gradiva za domače branje, tuje jezike, pripomočke za opravljanje mature in seveda poučno gradivo za raziskovanje.

Odrasli uporabniki so zelo različni: potrebujejo gradivo za sprostitev, za duhovno rast, splošne kulturne vsebine, izobraževanje, reševanje vsakdanjih težav in situacij in drugo.

Izgradnja zbirke oz. nabava gradiva bo temeljila na naših začrtanih ciljih:

- aktualnost gradiva,
- kvaliteta,
- enakomerno zastopanje področij znanosti in kulture,
- različni nosilci informacij,
- kvaliteta vsebin pri neknjižnem gradivu (nagrajeni filmi, glasba),
- ohranjanje in nadgrajevanje klasikov in ljudskega izročila,
- dopolnjevanje domoznanske zbirke,
- serijske publikacije poleg sproščujočega branja dopolnjujejo informiranje in izobraževanje – so korak naprej od monografij.

4. POSEBNE POTREBE OKOLJA, KJER DELUJE KNJIŽNICA LITIJA

- vrtci in osnovne šole,
- gimnazija in IC Geoss (izobraževanje odraslih),
- oš s prilagojenim programom,
- varstveno delovni center,
- dom starejših občanov,
- kulturno-umetniška društva in skupine,
- priseljenci,
- mestno in podeželsko okolje.

4.1. Utemeljenost odstopanj od strokovnih priporočil načrtovanja

Knjižnica kupuje več leposlovnega gradiva za otroke, kot je predpisano s standardi. Naša mreža knjižnic namreč deluje v krajevnih središčih, kjer so potrebe okolja izrazito osredotočene na:

- povpraševanje po mladinski literaturi,
- gradivo za domače branje in bralno značko,
- pri odraslih poljudna poučna gradiva,
- pri odraslih lahkotnejše in trendovsko leposlovje.

5. ORGANIZACIJSKE ENOTE IN KNJIŽNIČNA MREŽA

Poleg osrednje knjižnice v Litiji in krajevne enote v Šmartnem ima knjižnica organizirano kolekcijsko potujočo knjižnico v desetih zaselkih – dve izposojevališči sta avtomatizirani oz. imata dostop do spleta.

Naša praksa nakupa ostaja, da vsak kupljeni izvod gradiva umestimo v osrednjo knjižnico v Litiji (po potrebi še dodatne izvode), krajevna knjižnica v Šmartnem in kolekcijska potujoča knjižnica pa dobita dodatne izvode glede na potrebe oz. finančne zmožnosti.

Poudarjena je skrb za enakomerno dostopnost gradiva. Nekatera krajevna središča – kjer so izposojevališča potujoče knjižnice - so tudi več kot 20 km oddaljena od Litije oz. Šmartnega, zato skrbimo, da je na voljo dovolj mladinske literature (poudarek: kvalitetne leposlovne slikanice, ker je zanje izražen povečan interes oz. imamo v potujoči knjižnici 95 % članov mladih).

Biblos: vsak član knjižnice si lahko na svoj računalnik, tablico, pametni telefon prenese licence, ki so na voljo na portalu – na voljo je več kot 800 naslovov (v letu 2020 bomo dodali najmanj 120 novih).

Dostopnost do gradiva, ki ga v neki enoti ni, rešujemo tudi z medoddelčno izposojjo.

6. DAROVI

Pri dopolnjevanju naše zbirke so nam v pomoč tudi darovi. Sprejemamo le tiste, ki jih lahko po strokovnem posvetu umestimo v našo zbirko:

- domoznanstvo,
- dopolnitev knjižničnega fonda (zamenjave)
- zelo iskano gradivo (dodatni izvodi).

Darove, ki jih ne umestimo v našo zbirko, ponudimo drugim bralcem, dragocenejše knjige pa občasno prodajamo po simbolični ceni.

7. MEDKNJIŽNIČNA IZPOSOJA

S to storitvijo omogočamo uporabnikom tisto gradivo, ki ga ni mogoče dobiti v naši knjižnici (študijsko gradivo, starejše gradivo, redko, specialno, zelo drago gradivo). Če je le mogoče, koristimo brezplačno medknjižnično izposojjo (dogovor/pogodba), kar uporabniki radi prakticirajo. Veliko gradiva tudi posojamo, kar je znak, da imamo dobro zbirko (predvsem poučnega gradiva).

8. GRADIVO – PUBLIKACIJE JAVNEGA ZNAČAJA (jak)

Predvsem za osrednjo knjižnico – delno pa tudi za krajevno – kupujemo subvencionirano gradivo s strani Javne agencije za knjigo RS – tega gradiva je vsaj 15 % od letnega prirasta.

9. DOBAVITELJI

Knjižnično gradivo kupujemo predvsem od slovenskih založb – najmanj 50.

Največ gradiva prevzemamo direktno od zastopnikov založb, obiskujemo knjigarne, spremljamo ponudbe založnikov in samozaložnikov, obiskujemo knjižni sejem in naročamo

na portalu BIBLOS.

Pri naročilih iščemo najbolj ugodne pogoje oz. popuste. V povprečju je popust 15 %, pri nekaterih založnikih 20, največ 25 % za redne izvode.

Spremljamo tudi izredne ponudbe (izredni popusti – to gradivo namenimo za darila bralcem oz. zamenjamo iztrošene, poškodovane knjige).

10. NAKUP V LETU 2020

Naš osnovni cilj je povečati dostopnost knjižničnih storitev in gradiva uporabnikov – predvsem pa **postopno usklajevanje minimalnih pogojev delovanja (prirasta!) s standardi** – povišanje 10 enot /1000 prebivalcev (glede na leto 2019).

10.1. Nakup po splošnih kriterijih: izračun 178 enot na 1.000 prebivalcev

Letni nakup 2020	Litija	Šmartno	Skupaj
Število prebivalcev	15.356	5.603	20.959
Knjižno gradivo (knjige in revije)	2.558	917	3.475
Neknjižno gradivo (12 enot na 1.000 preb.)	184	66	250
Skupaj enot - izvodov	2.742	983	3.725
Načrtovana vsota	58.990	21.160	80.150
Načrtovana poprečna cena	21,51	21,52	21,52
Delež občin 62 %	36.700	13.500	50.200
Delež državnega proračuna 25 %	14.683	5.267	19.950
Lastni delež 13 %	7.607	2.393	10.000

8

Knjižnica nakup skrbno načrtuje po strokovnih priporočilih: torej 60 % naslovov poučnega gradiva in 40 % leposlovja.

Količinsko nakup še vedno ne dosega 'standardov' – ta bi bil 5.125 enot gradiva.

Do odstopanj prihaja predvsem v organizacijski enoti Potujoča knjižnica – razlog je v tem, da so uporabniki predvsem otroci in mladina. Odstopanja so tudi v količinah – razlog je zagotavljanje finančnih sredstev v mejah, ki jih določajo ustanoviteljice (knjižnica sicer doprinese za lastimi sredstvi, a to še ni dovolj).

10.2. Nakup – razporeditev po vsebini gradiva: Litija: 73,6%, Šmartno 26,4 %

Nakup po vsebini, lokaciji in naslovih	Skupaj naslovi	Litija naslovi	Šmartno naslovi
leposlovje 40%	968	968	339
za odrasle 65%	629	629	220
za otroke in mladino 35%	339	339	119
poučno gradivo 60%	1.453	1.453	508
za odrasle 70%	1.017	1.017	356
za otroke in mladino 30%	436	436	152
Skupaj	2.421	2.421	847
za odrasle 70%	1.695	1.695	593
za otroke in mladino 30%	726	726	254

10.3. Nakup razpored po količini: Litija: 73,6%, Šmartno 26,4 %

Nakup po količini (izvodi) in lokaciji	Skupaj izvodi	Litija izvodi	Šmartno izvodi
Leposlovje	1.490	1.490	394
poučno gradivo	2.235	2.235	589
Skupaj	3.725	2.742	983

11. ENAKA DOSTOPNOST KNJIŽNIČNEGA GRADIVA ZA VSE PREBIVALCE

Informacije o kupljenem gradivu so na voljo v katalogu vzajemnega bibliografskega sistema in v mesečno objavljenih novostih na spletu knjižnice Litija (www.knjiznica-litija.si).

Osrednja knjižnica Litija je odprta 52 ur na teden, krajevna knjižnica Šmartno 28 ur tedensko, potujoče knjižnice skupaj pa 21 ur tedensko.

Odprtost je v skladu z uredbo, dostop do vzajemnega kataloga imata obe krajevni knjižnici in dve izposojevališči v potujoči knjižnici.

Načrtovani delež včlanjenih prebivalcev je 25 %.

Uporabniki knjižnice, tudi zahtevnejši, se pozitivno odzivajo na našo nabavno politiko oz. zastopanost naslovov v knjižnični zbirki. Naša pomanjkljivost se izkazuje predvsem v premajhni količini dodatnih izvodov (najbolj brano leposlovje), ki jih ne moremo zagotoviti ob povečanem povpraševanju.

Dostopnost gradiva v mreži knjižnice zagotavljamo z medoddelčno izposojjo in

medknjižnično izposajo. Da je naša zbirka dobra, potrjuje tudi pasivna medknjižnična izposoja (mi izposojamo v druge knjižnice).

Z uveljavljeno nabavno politiko, ki aktivno spremlja tudi spremembe v okolju – in seveda upošteva priporočila storoke – bomo nadaljevali.

Velika pomanjkljivost osrednje knjižnice pa je njena prostorska stiska, saj gradiva ne more primerno ponuditi v prosti pristop, prav tako je onemogočena dostopnost težje gibljivim oz. invalidom do oddelka za odrasle, ki je v nadstropju.

Litija, 6.11.2019

Pripravili:

Tatjana Renčelj, višja knjižničarka,
vodja nabave

Andreja Štuhec, dipl. univ. nov.,
direktorica

